

Justitieutskottets betänkande 2025/26:JuU26

Polisens arbete mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om polisens spärlista och polisens arbete i övrigt mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer och tillkännager detta för regeringen. Enligt utskottet bör regeringen skyndsamt ge Polismyndigheten i uppdrag att prioritera och intensifiera arbetet mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer samt utveckla arbetet med den s.k. spärllistan för att i större utsträckning än i dag kunna omfatta webbplatser som på olika sätt främjar eller möjliggör sexuella övergrepp mot barn.

Behandlade förslag

Utskottet lägger på eget initiativ fram ett förslag till tillkännagivande.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden5

 Polisens arbete mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer5

Särskilt yttrande11

 Polisens arbete mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer

 (C)11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Polisens arbete mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om polisens spärlista och polisens arbete i övrigt mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer och tillkännager detta för regeringen.

Stockholm den 11 december 2025

På justitieutskottets vägnar

Henrik Vinge

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Henrik Vinge (SD), Teresa Carvalho (S), Mikael Damsgaard (M), Pontus Andersson Garpvall (SD), Petter Löberg (S), Charlotte Nordström (M), Anna Wallentheim (S), Adam Marttinen (SD), Mattias Vepsä (S), Torsten Elofsson (KD), Ulrika Liljeberg (C), Katja Nyberg (SD), Ulrika Westerlund (MP), Martin Melin (L), Sanna Backeskog (S), Ludvig Ceimertz (M) och Samuel Gonzalez Westling (V).

Redogörelse för ärendet

Inom utskottet har det väckts en fråga om att utskottet, med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen, ska ta initiativ till ett tillkännagivande till regeringen om polisens spärlista och polisens arbete i övrigt mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer.

Utskottets överväganden

Polisens arbete mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om polisens spärllista och polisens arbete i övrigt mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer och tillkännager detta för regeringen.

Jämför det särskilda yttrandet (C).

Bakgrund

Dagens Nyheter har i en artikelserie granskat hur västerländska män beställer övergrepp på filippinska barn över nätet. Enligt granskningen sticker Sverige ut med höga tal för både antalet pengatransaktioner och misstänkta gärningsmän samtidigt som domarna är få. Vidare framgår det att utredningstiderna är långa hos polisen, att misstänkta gärningsmän kunnat fortsätta vara aktiva under utredningstiden samt att polisen enligt egen uppgift måste prioritera arbetet med de grövsta brotten.

Det har i medierna även rapporterats om hur s.k. sugardejtingsidor förmedlar sexuella kontakter mellan vuxna män och minderåriga liksom att det förekommit försäljning av sexdockor som föreställer barn via vissa stora e-handelsplattformar.

Polisens arbete mot internetrelaterade sexualbrott mot barn

I Riksrevisionens rapport Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn – stora utmaningar för polis och åklagare (RiR 2021:25) granskade Riksrevisionen om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn (isöb) bedrivs effektivt. Till isöb-brott räknas framför allt barnpornografibrott, utnyttjande av barn för sexuell posering, kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling. Riksrevisionen fann flera brister och lämnade i rapporten följande rekommendationer till Polismyndigheten:

- Säkerställ snarast att medarbetare har tillgång till de it-stöd och de utbildningar som krävs för att isöb-arbetet ska kunna bedrivas effektivt och rättssäkert. Det inbegriper bl.a. en effektivare beslutsordning för hur verksamhetens behov prioriteras och tillgodoses på ett samordnat sätt.
- Stärk processägarskapet för isöb-processen. Exempelvis bör processägaren i större utsträckning kvalitetssäkra polisregionernas metoder samt

utveckla uppföljning och utvärdering av verksamheten och dess organisering.

- Ge högre prioritet åt det förebyggande arbetet mot isöb-brott. Det kan handla om att utveckla samverkan med andra berörda myndigheter och organisationer, men även om att involvera lokalpoliser och att patrullera på internet.

När justitieutskottet behandlade regeringens skrivelse med anledning av granskningen föreslog utskottet bl.a. ett tillkännagivande om att regeringen bör säkerställa att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten vidtar åtgärder i enlighet med Riksrevisionens rekommendationer, vilket riksdagen ställde sig bakom (bet. 2021/22:JuU16, rskr. 2021/22:244).

I 2025 års budgetproposition redovisar regeringen tillkännagivandet som tillgodosett och slutbehandlat och anger i samband med det följande om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn (prop. 2024/25:1 utg.omr. 4 s. 49 f.):

Polismyndighetens prioritering av bekämpningen av internetrelaterade sexualbrott mot barn framgår bl.a. i Polismyndighetens strategiska verksamhetsplan 2020–2024 samt i den strategiska inriktningen för nationella operativa avdelningen. Brott mot särskilt utsatta brottsoffer innefattar bl.a. brott mot barn, vilka är prioriterade hos Åklagarmyndigheten och ska handläggas med skyndsamhet. Brotten är ofta svåra att utreda och kan trots prioriteten därför leda till långa utredningstider.

Regeringen beslutade att i både Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens regleringsbrev för 2023 ange att myndigheterna ska redovisa resultatet av arbetet med de rekommendationer som Riksrevisionen lämnat till myndigheterna i rapporten Internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn – stora utmaningar för polis och åklagare (RiR 2021:25). För att säkerställa tillgången till it-stöd och utbildning för de som arbetar inom området internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn (ISÖB) har Polismyndigheten infört ett nationellt it-stöd som samtliga åtta specialiserade ISÖB-grupper har tillgång till. Detta har gjort att myndigheten har effektiviserat flödet av övergreppsmaterial mellan regionerna. En utbildning har tagits fram för att sprida förmågan att hantera övergreppsmaterial och det pågår ett arbete med att inkludera ISÖB i utbildningar för utredningsverksamheten inom ramen för brottsutredarprogrammet. För att möjliggöra uppföljning och kvalitetssäkrade metoder har Polismyndigheten organiserat sin ISÖB-verksamhet enhetligt över hela landet. Polismyndigheten gör bedömningen att det därmed finns bättre förutsättningar för nationell enhetlighet idag än vid tidpunkten för Riksrevisionens granskning.

Under 2023 har Åklagarmyndigheten i samverkan med Polismyndigheten tagit fram en ny rättslig vägledning om utredningar om barnpornografibrott. Vägledningen innehåller en ny arbetsmetod vars främsta syfte är att skapa en sammantaget större lagföringsförmåga i utredningarna. Nya riktlinjer för hur omfattande mängder av övergreppsmaterial ska granskas ingår i vägledningen.

När det gäller det brottsförebyggande arbetet har Polismyndigheten under 2023 arbetat med att ta fram ett metodstöd för att hitta barn som utnyttjas genom köp av sexuell handling. Polismyndigheten har också genomfört projekt ”Operation Teenwolf” i syfte att identifiera barn som

utnyttjas genom köp av sexuell handling samt fortsatt att sprida kampanjen "Är det delbart?" till lokalpolisområdena som en del av det brottsförebyggande arbetet riktat mot ungdomar.

Eftersom arbete med att genomföra Riksrevisionens rekommendationer har vidtagits anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Särskilt om polisens arbete med den s.k. spärllistan

Polismyndigheten har ett frivilligt samarbete med internetleverantörer kring en spärllista som myndigheten har upprättat och som går ut på att Polismyndigheten lämnar uppgifter till internetleverantörerna om vilka webbplatser som innehåller barnpornografi. De internetleverantörer som deltar i samarbetet ordnar en automatisk omdirigering som innebär att de besökare som försöker surfa in på dessa webbplatser möts av en stoppsida som begränsar möjligheten att komma vidare (SOU 2023:80 s. 186).

Pågående arbete m.m.

Straffreformutredningen

I betänkandet En straffreform (SOU 2025:66) som överlämnades till regeringen i maj 2025 föreslås bl.a. att maximistrafket för både grov våldtäkt och grov våldtäkt mot barn höjs från fängelse i tio år till fängelse i tolv år. Vidare föreslås att det införs en särskild bestämmelse om fängelse på livstid som gemensamt straff. Enligt bestämmelsen ska livstids fängelse kunna dömas ut om flera av brotten har ett maximistrafk som uppgår till fängelse i tolv år.

Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Särskilda provokativa åtgärder

Utredningen om stärkt brottsbekämpning genom lagreglering av provokation överlämnade sitt betänkande till regeringen i början av november i år (SOU 2025:109). I betänkandet lämnas förslag för att stärka polisens verktyg mot sexualbrott mot barn. Ett förslag går ut på att polisen ska kunna skapa AI-genererat barnpornografiskt material för att ta sig in i slutna, krypterade forum där övergrepp planeras och genomförs. Betänkandet har remitterats med ett sista svarsdatum den 26 februari 2026.

Ändringsdirektiv om bekämpande av sexuell exploatering av barn m.m.

Europeiska unionen antog 2011 ett direktiv (2011/93/EU) om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF. Direktivet innehåller minimiregler om brottsrekvisit och påföljder när det gäller sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografibrott. Det innehåller

också bestämmelser som syftar till att stärka åtgärderna för att förebygga sådana brott och förbättra skyddet för brottsoffer.

Den 6 februari 2024 presenterade kommissionen ett förslag om en ändring av direktivet i syfte att säkerställa att sexuella övergrepp och utnyttjanden av barn på internet är kriminaliserat och för att bättre förebygga och bekämpa sådana brott. I förslaget föreslås utökade krav på den straffrättsliga regleringen, bl.a. ska brottet kontaktsökande med barn för sexuella ändamål utvidgas till att omfatta alla former av kontaktsökande online, och det föreslås en samtyckesbaserad reglering när det gäller våldtäkt av barn som har uppnått åldern för sexuellt självbestämmande enligt nationell rätt. Det introduceras också ett antal nya brott, höjningar av lägsta tillåtna maximistraff för fysiska personer och miniminivåer för den övre gränsen på de böter som kan komma i fråga för juridiska personer.

I ändringsdirektivet föreslås vidare att begreppet ”barnpornografi” ska ersättas med ”material med sexuella övergrepp mot barn”. Det föreslås också att definitionen ska utvidgas i två avseenden. För det första ska reproduktioner och framställningar av barn som medverkar i en handling med uttrycklig sexuell innebörd eller sådana bilder av ett barns könsorgan för i första hand sexuella syften läggas till. Denna ändring syftar till att göra bestämmelsen teknikneutral. För det andra ska manualer som syftar till att vägleda eller ge instruktioner till hur olika former av sexuella övergrepp, sexuell exploatering och kontaktsökande med barn för sexuella ändamål kan begås inkluderas i definitionen. Den utvidgade definitionen av begreppet material med sexuella övergrepp mot barn medför att det straffbara området för brott som har samband med sådant material vidgas.

Ärendet är för närvarande föremål för trepartssamtal under ledning av det danska ordförandeskapet.

Skriftlig fråga om barnlika sexdockor

I svar på en skriftlig fråga från november 2025 (fr. 2025/26:155) om åtgärder mot försäljning av barnlika sexdockor anförde justitieministern bl.a. följande:

Att på olika sätt hantera barnpornografiska bilder är kriminaliserat som barnpornografibrott. Straffansvaret omfattar bl.a. den som skildrar, sprider, förvärvar eller innehar en sådan bild. Med bild avses alla former av avbildande, dvs. även tredimensionella föremål. Personer som på olika sätt har hanterat barnlika sexdockor har därför dömts för barnpornografibrott.

Det är även förbjudet att föra barnpornografi över Sveriges gränser och personer som har låtit bli att anmäla sådana dockor till tullbehandling har dömts för smugglingsbrott. Det finns också en möjlighet för domstolarna att förverka denna typ av produkter.

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder som gör det lättare att bekämpa och lagföra den här typen av brottslighet. Sedan den 1 oktober 2023 har polis och åklagare fått nya, mer effektiva verktyg genom utvidgade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel för att förhindra och utreda allvarliga brott. De nya verktygen får användas vid utredning

av bl.a. grovt barnpornografibrott eller barnpornografibrott som inte är ringa.

Regeringen tog nyligen emot betänkandet Särskilda provokativa åtgärder (SOU 2025:109). Utredningen föreslår att Polismyndigheten ska få ett helt nytt verktyg i arbetet mot grovt barnpornografibrott, nämligen en möjlighet att i vissa fall framställa och dela fiktiva barnpornografiska bilder. Betänkandet har nu skickats på remiss.

Det finns även andra exempel på åtgärder som har en positiv effekt på de brottsbekämpande myndigheternas förmåga att bekämpa och lagföra brott, särskilt i onlinemiljön. Men det finns också utmaningar som regeringen arbetar aktivt med. Hit hör exempelvis att förstärka det internationella samarbetet. Frågan om barnlika sexdockor har uppmärksammats på EU-nivå inom ramen för förhandlingar av ändringsdirektivet om bekämpande av sexuell exploatering av barn m.m. Det tycker jag är bra.

Utöver de åtgärder som vidtas inom mina områden vill jag poängtera att problemen med kinesiska e-handelsplattformar berör flera politik-områden. Det är ett problem för hela EU att det kommer in varor från e-handelsplattformar i länder utanför unionen som inte lever upp till kraven i lagstiftningen. Att arbeta med frågor kopplade till plattformarna på EU-nivå är därför helt centralt. Här pågår ett arbete, bland annat med EU:s nya tullagstiftning, och tillsynsärenden har inletts mot bl.a. Shein. Inom ramen för den pågående förhandlingen om ny tullagstiftning i EU stödjer Sverige förslaget om att e-handelsplattformarna ska ta ansvar bl.a. för att deras varor efterlever EU:s lagstiftning. Regeringen följer noga hur EU:s processer utvecklas och kommer parallellt att ta initiativ till att på olika sätt hantera de problem som de kinesiska lågprisplattformarna ger upphov till.

Regeringen följer utvecklingen och överväger löpande behovet av nya åtgärder. I detta eftersträvar vi en bred politisk samsyn.

Socialtjänstministern i möte med e-handelsföretag m.m.

I ett pressmeddelande från den 12 november 2025 meddelade Regeringskansliet att socialtjänstministern bjudit in flera e-handelsföretag, barnrättsorganisationer och myndigheter till ett möte den 28 november 2025 för att diskutera problematiken, ansvarsområden och potentiella vägar framåt. Samma dag efter mötet uppgav ministern i en intervju med Sveriges Radio att hon förutsätter att e-handelsföretagen nu tar sitt ansvar och gör allt för att stoppa förekomsten av de barnlika dockorna och att om det inte sker i tillräcklig grad kommer regeringen inte att tveka att gå vidare med lagstiftning på området.

Enligt en artikel på regeringen.se träffade jämställdhetsministern och socialtjänstministern den 3 december 2025 representanter från civilsamhället samt Tiktok, Snapchat, Google och Meta för att diskutera åtgärder för att stoppa grooming och sexuell exploatering av barn. Jämställdhetsministern uppger i artikeln att det var ett viktigt möte för att inhämta kunskap men att det är uppenbart att techbolagen måste göra mer och agera snabbare och att arbetet för att skapa förändring fortsätter, både nationellt och gemensamt inom EU.

Utskottets ställningstagande

Utskottets ledamöter har tagit del av de uppgifter som har framkommit i medierna om hur bl.a. svenskar begår sexuella övergrepp på filippinska barn över nätet. De detaljer som framkommer av läsningen är fruktansvärda och upprörande, och enligt utskottet är det av största vikt att arbetet mot sådana övergrepp bedrivs skyndsamt och med prioritet. Som framgår av redogörelsen ovan är polisens arbete med denna typ av brott sedan tidigare uppmärksammat på ett mer generellt plan och åtgärder har vidtagits när det kommer till polisens arbete mot internetrelaterade övergrepp mot barn, bl.a. efter ett tillkännagivande från riksdagen. Samtidigt är det tydligt att de insatser som gjorts inte har varit tillräckliga för att möta behoven. Utskottet anser därför att regeringen skyndsamt bör ge Polismyndigheten i uppdrag att prioritera och intensifiera arbetet mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer, och detta för att utveckla och effektivisera arbetet med sådana utredningar så att bl.a. utredningstiderna kan kortas och utredningskapaciteten öka, men också för att förstärka och utveckla förmågan att upptäcka nya brott.

Vidare anser utskottet att uppdraget även bör omfatta Polismyndighetens arbete med spärllistan. Utskottet ser med stor oro på de uppgifter som framkommit om sugardejtingsidor som förmedlar sexuella kontakter mellan vuxna män och minderåriga liksom annonsering och försäljning av barnsexdockor på e-handelsplattformar. Enligt utskottet bör därför arbetet med spärllistan utvecklas för att i större utsträckning än i dag kunna omfatta webbplatser som på olika sätt främjar eller möjliggör sexuella övergrepp mot barn.

Med stöd av sin initiativrätt enligt 9 kap. 16 § riksdagsordningen föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet nu har anfört om polisens spärllista och polisens arbete i övrigt mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer och tillkännager detta för regeringen.

Särskilt yttrande

Polisens arbete mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer (C)

Ulrika Liljeberg (C) anför:

Jag välkomnar utskottsinitiativet om polisens arbete mot sexuella övergrepp mot barn i digitala miljöer. Det finns ett brett stöd för att förebygga och bekämpa dessa vidriga brott och en klar majoritet i Sverige vill stänga ned sexköpssajter och sugardejtingsidor som normaliserar sexuella övergrepp på barn.

I betänkandet listas flera åtgärder som regeringen redan har vidtagit för att bekämpa dessa brott, vilket jag stöder till fullo.

Att polisen nu får i uppdrag att utveckla och utöka arbetet med den s.k. spärllistan är nödvändigt, men jag är osäker på om det kommer att visa sig vara tillräckligt när arbetet sker på frivillig basis och de kriminella aktörerna kan välja en internetleverantör som inte deltar i arbetet med spärllistan.

Även om jag nu står bakom utskottets förslag kommer jag noggrant att följa arbetet med spärllistorna och jag utgår från att regeringen kommer att återrapportera hur arbetet fortlöper. Skulle det visa sig att den frivilliga överenskommelsen mellan polisen och internetleverantörer inte i tillräcklig utsträckning förebygger sexuella övergrepp mot barn utesluter jag inte att återkomma med förslag om lagstiftning på området.